

2019. Advent | keresztyén közéleti magazin | I. évfolyam 1. szám

**Protestáns válaszok a
21. század kihívásaira -
interjú**

**Keresztyéndemokrácia:
egyensúly és mérték –
Szárszó öröksége**

**Alapismeretek a
keresztyén
környezetszemlélet
elméletéhez és
gyakorlatához**

**Mindig velem Uram,
mindig velem**

Karácsonyi áhítat

**Családbarát szüléset –
a szeretet alapú ellátás**

„Mert megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek...” (Tit. 2,11)

ÁLDOTT KARÁCSONYT KÍVÁNUNK!

Dr. Badacsonyi Zoltán

a Petrecz Sándor Alapítvány ügyvezetője

Rendkívül megtisztelő és egyben felelősségteljes feladat egy újonnan megjelenő lap első, adventi számában köszönteni az olvasót.

Egy régi terv valóra váltása, egy álom életre hívása ez a magazin. Jézus főpapi imájában kérte az Atyát, hogy ne vegyen ki bennünket ebből a világból, de őrizzen meg a gonosztól. Ha már itt kell élnünk, élvezve és szenvedve e világ minden örömét és bánatát, akkor rendkívül fontos, hogy reagáljunk mindezekre. Nem mehetünk el némán a keresztyén hitünket és életmódunkat ért támadások mellett, de ugyanígy szólnunk kell a minket ért örömökről is. Ennek a fóruma kíván lenni ez a lap. A Petrecz Sándor Alapítvány 6 éve indította útjára azt a munkát, amelyről e hasábkon szeretnénk majd rendszeresen hírt adni. Helyi és országos jelentőségű szolgálat is ez, amit összeköt, hogy mindebben Isten dicsőségét kívánjuk megjeleníteni.

Az adventi várakozás feszültségébe érkezik a Pirkadat, a keresztyén közéleti magazin és reméljük, hogy nem csökkenti, sőt fokozza ezt a feszültséget írásaival. Jóféle feszültség ez, karácsonyváró, beteljesülő. A Petrecz Sándor Alapítvány a lap megjelentetésével hozzá kíván járulni ahhoz a gyümölcsöző párbeszédhez, amely a keresztyén közéletben kibontakozni látszik. Ennek volt egyik előhírnöke a Reformátusok Szárszói Konferenciája, ahol a keresztyéndemokrácia kérdései kerültek napirendre, és amelyről lapunk is elemzést közöl. De a másik oldalról hasonló törekvésről számolunk be a 2019. októberében Baktalórántházán lezajlott konferencia hírének közreadásával, ahol a KDNP Protestáns Műhelyének tagjai gyűltek össze.

Ha advent, akkor karácsony, és ha karácsony, akkor a születés kell, hogy a középpontban álljon. Ennek apropóján is foglalkozunk a természetes szülés kérdésével, dr. Bálint Balázs írásával. Keresztyén közéletünk aktuális témája a teremtésvédelem. Szalay László Pál kiváló tanulmánya összefoglalja az ökoteológia lényegét és beavat bennünket a keresztyén környezetvédelem elméleti, de gyakorlati kérdéseibe is.

E lelkünket égis emelő időszak közepette forgassa ki-ki haszonnal ezt a magazint maga és környezete épülésére.

Karácsonyi áhítat3. oldal

Dr. Bálint Balázs: Családbarát szülészet –
a szeretet alapú ellátás4. oldal

Mindig velem Uram, mindig velem10. oldal

Protestáns válaszok a 21. század
kihívásaira – interjú13. oldal

Szalay László Pál: Alapismeretek a keresztyén
környezetszemlélet elméletéhez és gyakorlatához16. oldal

Keresztyéndemokrácia: egyensúly és mérték –
Szárszó öröksége27. oldal

Miről szól a karácsony?

„Semmi... nem választhat el minket Isten szeretetétől.” (Róma 8:39 CEV)

Azon az első karácsonyon Isten valami rendkívüli dolgot tett. Max Lucado így fogalmazza ezt meg: „Leszállt a trónról, levette dicsőségének köntösét és bőrbe csomagolta magát: pigmentált emberi bőrbe. A világ világossága belépett egy sötét, nedves méhbe. Akit angyalok dicsőítettek, beágyazódott egy szolgálólány méhébe, egy hideg éjszakán született meg, és a tehének szalmáján aludt. Mária nem tudta, hogy tejet adjon neki vagy hódolatot, hát mindkettővel szolgált – végtére is a gyermek, amennyire ő fel tudta ismerni, éhes és szent volt. József nem tudta, hogy fiának vagy atyjának szólítsa. De végül Jézusnak nevezte, hiszen ezt mondta az angyal, és mivel halvány fogalma sem volt arról, hogyan nevezzen egy olyan Istent, akit a karjában tud ringatni.” Lucado így folytatja: „Nem gondolod, hogy forgott a fejük, és azon tűnődtek: »Mit művelsz, Isten?« Vagy másként fogalmazva: »Mit keresel te itt a földön, Isten?«

»Rávehet-e valami, hogy ne szeresselek?« – kérdezi Isten. »Azon tűnődsz, meddig ér el, meddig tart a szeretetem? A választ megtalálod a sziklás hegyen álló szálkás kereszten. Engem látsz ott, Teremtődöt, Istenedet... ennyire szeretlek téged.«” Pál azt kérdezi: „*Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?*” (Róma 8:35). Majd választ is ad: semmi sem választhat el Isten szeretetétől, „*sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban*” (Róma 8:38–39). Erről szól a karácsony.

(A fenti elmélkedés a Keresztyén Média UCB Hungary Alapítvány napi elmélkedése (honlap: maiige.hu), melynek írója Bob Gass. Magyar nyelven negyedévre szóló kiadvány formájában megrendelhető az alapítvány honlapján, vagy a következő címen: Mai Ige, 6201 Kiskőrös, Pf. 33.)

Dr. Bálint Balázs

*szülész-nőgyógyász
országos szakfelügyelő főorvos*

Családbarát szülészet - a szeretet alapú ellátás

Hazánk demográfiai mutatói az elmúlt 50-60 év során fokozatosan romlottak és romlanak. Ennek rengeteg oka van, melyek a korábbi idők politikai helyzetére és a társadalom változásaira vezethetők talán vissza. Mostanra olyan helyzetbe kerültünk, ahonnan nagyon nehéz a visszaút. A családok nagyon kevés gyermeket vállalnak, ami, ha változás nem történik, akkor a magyarság eltűnéséhez vezethet. Országunk vezetői az elmúlt 10 évben olyan, a családokat és a gyermekvállalást támogató intézkedéseket hoztak, amelyek lassan ugyan, de javulást hozhatnak. Ebbe tartozik bele a szülészeti ellátás fejlesztése is. A magyar szülészet eredményei jók. Az anyai, magzati és újszülött kori megbetegedések és halálozások száma nagyjából a nemzetközi

szint körül mozog, ugyanakkor a beavatkozások száma messze meghaladja egyes európai országok statisztikáját. Nem ad átfogó képet a császármetszések előfordulási aránya, de mégis valamiféle támpontot nyújt ahhoz, hogy a szülészeti szemlélet milyenségét lássuk. Magyarországon ez az arány 2018-ban 41% volt. Az Észak-európai államokban ez ennek nagyjából a fele vagy annyi sem. Az OECD tagországok között, a 2017-es értékek alapján Törökország, Korea és Lengyelország után hazánk következik, az akkor még 37%-os aránnyal, míg Izrael akkor a 15%-ot sem érte el Norvégia és Izland pedig 16%-on állt... Nincs ez másként a gátmetszések és egyéb beavatkozások tekintetében sem,

bár azokról pontos adatokkal nem is rendelkezünk.

Ehhez képest manapság sokat hallhatjuk a *családbarát szülészeti ellátás* kifejezést. Mit is jelenthet ez? Amelyik nem családbarát, az vajon a család ellen van? Ha pedig családbarát, akkor mitől az, mi különbözteti meg a *nem* családbaráttól?

A szülészeti ellátásnak megvannak a maga orvosi, egészségügyi szabályai. Ezeknek nyilván megfelel, mert meg kell, hogy feleljen az ellátás, akár családbarát, akár nem. A szakmai szabályok, amelyek az anya és a baba biztonságát hivatottak garantálni, nem lehetnek mások. Különbség a szemléletben van. Az egyszerűség kedvéért azt az ellátási formát, amely nem fér bele a családbarát kritériumba, nevezzük medikalizáltnak (amit magyarra fordítva nehéz jól meghatározni, mert orvosi, orvosias lehetne, de ez nem adja vissza a szónak szánt értelmet).

Az orvosi egyetemeken az orvost arra képzik ki, hogy az esetleges veszélyt keresse, lehetőleg előzze meg, ha pedig már ott van, akkor

hárítsa el, ha kell, akkor életet mentsen. És ez jól van így! A medikalizált szemléletben ez az attitűd nyilvánul meg. Az orvosok (és a szülésznők, meg a többiek, akik a szülés körül tevékenykedhetnek) azt teszik, amire esküt tettek, amire megtanították őket. Ugyanakkor, ha végiggondoljuk azt, hogy vajon biztosan szükség van-e arra, hogy folyamatosan életet mentsünk egy természetes folyamat során, a válaszuk valószínűleg nemleges lesz. A szülés az élet egyik legtermészetesebb eseménye. Az evés, alvás az önfenntartás természetes velejárója, míg a szülés/születés - biológiai értelemben - a fajfenntartás természetes eseménye. A biológia törvényei néha nagyon egyszerűek. Ha egy faj nem képes a szaporodásra, az kipusztul. Ha az ember nem lett volna képes erre, akkor most ezt a cikket meg sem írnám, de elolvasni sem tudná senki. Az tehát elég valószínűtlen, hogy az *ember* nem lenne képes arra, hogy utódát megszüljön, vagy hogy minden második esetben császármetszésre lenne szükség. Ha ez így van, akkor viszont mi

lehet az oka a beavatkozások és császármetszések magas számának?

Nos, ennek több összetevője is van. Biztosan benne van, hogy az orvos siet haza, hogy jön a hétvége. Lehet ilyen történeteket hallani. Én, mint gyakorló szülész orvos, pontosan tudom, hogy a szülés közbeni döntéshozatal során a legfontosabb szempont nem az, hogy ki mikor ér haza, hanem az, hogy mi lesz, ha per lesz. Bármennyire is furcsa, a császármetszés arányának egyik legmeghatározóbb tényezője a perektől való félelem. A jelenlegi ítélkezési gyakorlatban előfordul, hogy a szülés, mint biológiai folyamat során bizonyos százalékban mindenképpen előforduló szövődmény - és nem orvosi műhiba - miatt ítélnék az egészségügyi szolgáltatók ellen. Az orvosok reakciója világszerte az, hogy több beavatkozást végeznek, hiszen, ha még műtétet is végeztem, akkor nyilván megtettem minden tőlem telhetőt, így megfelelő gondossággal jártam el. A beavatkozások aztán újabb beavatkozások szükségszerűségét vonják maguk után akár a szülés során, akár a következő

várandósság és szülés alkalmával...

Mégis vannak olyan szakemberek - orvosok és szülésznők, azaz bábák -, akik igyekeznek ezzel a tendenciával dacolni. A családbarát szülészeti ellátás, amit nevezhetnénk természetes, vagy alternatív szülésnek, bábai modellnek, gyöngéd születésnek, vagy éppen családközpontú ellátásnak, olyan szakemberek munkáját jellemzi, akik szerint a Teremtő megfelelően alkotta meg a nőt, a női testet és a női lelket ahhoz, hogy ezzel a feladattal megbirkózzon. A szakemberek pedig arra hivatottak, hogy a nő számára lehetővé tegyék, hogy azon az úton, amely számára az anyává váláshoz vezet, biztonságban és békességben tudjon végigmenni. Ezen szemlélet szerint *az asszony képes arra, hogy szüljön, aminek az az egyszerű oka, hogy nő*. A címben szeretet alapú ellátás olvasható. Nos, amennyiben szeretettel fordulunk a páciens, adott esetben a várandós felé, igényeit a lehető legteljesebb mértékben figyelembe vesszük és ehhez igyekszünk az ellátást igazítani, akkor bátran mondhatjuk, hogy az isteni

parancsolat szerint dolgozunk. Ez persze sosem jelentheti azt, hogy figyelmen kívül hagyjuk a szükséges és fontos vizsgálatokat, orvosi szempontokat, de a testi biztonság mellett így megadjuk a *biztonság érzetének* lehetőségét is. Ha pedig így cselekszünk, akkor nem is meglepő, hogy a már korábban emlegetett császármetszés előfordulása töredéke a hazainak. Az anya természetes, talán ösztönösnek is mondható cselekedeteit hagyjuk kibontakozni, szabadon mozoghat, ehet, ihat a vajúdás közben, vízbe mehet, de ki is szállhat, ha éppen azt szeretne, és ugyanígy választhat a testhelyzetek és a közeg (víz/szárazföld) kérdésében a szüléskor is. Vele lehet az a kísérő (akár több is), akik számára fontosak és türelmesen várunk, ha a szülés egy ideig nem halad gyorsvonat módjára, ugyanakkor a baba és az anya is jól érzik magukat.

Korunk egyik nagy kérdése a szülés alatti magzati szívhang-hallgatás. A CTG, vagy NST készülék arra való, hogy annak érzékelőit az anya hasára erősítve folyamatosan észlelhessük a baba

szívhangjait és a méh összehúzódásait. Ahhoz azonban, hogy ez megfelelően értékelhető legyen, gyakran azt kéri az anyától, hogy fekvé maradjon, korlátozva ezzel a szabad mozgását. A CTG valamelyest csökkenti ugyan az oxigénhiányos újszülöttek számát, de a magzati komoly agyi károsodást és halálozást nem befolyásolja. Ezzel szemben növeli a beavatkozások és császármetszések számát... Ennek alternatívája az, ha egy kis szívhang-hallgató segítségével 15-20 percenként meghallgatjuk a baba szív működését. A statisztikák szerint a két módszer hasonló eredményességgel használható, csak az utóbbi nem korlátozza az anyát semmiben.

Rengeteg kutatás szól arról, hogy ha a szülőnő nincs egyedül, ha maga választhatja meg a testhelyzetét, ha nem indítjuk a szülést feleslegesen, akkor mindenféle orvosi beavatkozásra ritkábban van szükség. Sőt, azt is tudjuk, hogy ha az ellátás ilyen szempontból individualizált (ez mostanában nagyon korszerű szófordulat, ami csupán annyit jelent, hogy mindenki másmilyen,

így mindenkinek olyan ellátást érdemes kapnia, ami neki jó), azaz az anya a saját útját járhatja végig, akkor ez még inkább így van. Az ENSZ egészségügyi szervezete a WHO, amely leírta, hogy mik is a természetes szülés kritériumai (amit egy másik neves szervezet, a Lamaze Intézet egészített ki:

- 1) a szülés spontán induljon
- 2) szabad mozgás és testhelyzet a vajúdás alatt,
- 3) az anya által választott kísérő folyamatos jelenléte,
- 4) rutin beavatkozások elkerülése,
- 5) kitolási szakban spontán nyomás, választható testhelyzetben,
- 6) baba és anya együtt maradhatnak a szülés után, közvetlen bőr-bőr kontaktusban.

Fontos tehát a szülés indulása, annak lefolyása és a szülés utáni időszak mikéntje is, hogy a baba és a mama minél tovább együtt maradhassanak. Tegyük hozzá, hogy már a várandósság idején, illetve a szülés után, a gyermekágyas időszakában is érvényesülniük kell ezeknek a szempontoknak. Több tudományos kutatás bizonyítja, hogy a várandósok pszichés állapota

befolyásolja a magzat fejlődését. Valamennyi stressz szükséges a normális fejlődéshez, de a károsan magas stressz-szint a baba növekedését és az agy fejlődését is hátráltatja, ezzel szemben a „boldogsághormonok” pozitív hatással vannak. Éppen ezért a várandósok gondozása során nem elég csupán a leleteket átnézni és azok alapján utasításokat adni. Szükség van arra is, hogy megfelelően visszaigazoljuk, hogy az eredmények jók, ha pedig eltéréseket találunk, akkor az anya számára világossá tegyük, hogy az eltérés lehetőséget ad nekünk arra, hogy annak megfelelően cselekedve megfelelő biztonságban tudhassuk őt és a babát. Fontos, hogy támogassuk az anya és gyermek egységét, az igény szerinti szoptatást és testkontaktust. Mindemellett meg kell küzdenünk a családi negatív hatásokkal mind a szülést, mind pedig a gyermek nevelését illetően.

Nagyon gyakori, hogy egy leány gyermek egész életében azt hallja, hogy az édesanyja őt milyen nehezen szülte. vagy más családtagok hasonló történetei keringenek a családban. Ez nagyon

komoly és nehéz terhet helyez a fejlődő, cseperedő, de egyszer anyává váló nőre. Ezek a negatív szuggesztiók gyakran nehezítik meg az ő szülésüket. Azzal pedig, hogy nekik is hasonló élményük lesz, ezt az élményt *átörökítik* a következő generációra. Nehéz, de szükséges, hogy ezen gyermekkori, családi elmesélésekből származó élményeket még a szülés előtt fel tudjuk dolgozni. Erre, illetve saját negatív szülésélmények feldolgozására ma már több szakember segítségével is lehetőség van, érdemes élni ilyen lehetőséggel.

Egy másik *örökölt* probléma a szoptatás. A mai nagymamák és dédnagymamák legnagyobb része csak 3 óránként szoptathatta a gyermekét, ami kellőképpen szétválasztotta az anya és baba útját ahhoz, hogy a szoptatás nehezebb legyen. Ehhez képest ma már tudjuk, hogy az igény szerinti, azaz a baba igényeinek megfelelő szoptatás sokkal eredményesebb, a baba számára pedig szükséges az egészsége és a megfelelő fejlődése érdekében. Nem is beszélve arról, hogy ha egy anya több gyermeket is vállal és őket hosszabb ideig

szoptatja, az a mellrák előfordulási valószínűségét is csökkenti, azaz az anya számára is előnyös. Ha valami családbarát ebben a rendszerben, akkor bátran mondhatjuk, hogy a szoptatás támogatása biztosan az.

Hogy mi is az a családbarát szülészet? Nos az, ha a családok számára elérhető a megfelelő, testi és lelki értelemben is biztonságot nyújtó egészségügyi háttér a várandósság, szülés és szülés utáni időszakban, amelyben a szakemberek szerepe ennek megteremtése úgy, hogy a természetes folyamat irányítását nem veszik át, hanem szeretettel fordulnak az anya-baba-apa, azaz a család felé.

Mindig velem Uram, mindig velem...

Baktalórántházán tartotta idei konferenciáját és országos közgyűlését a KDNP Protestáns Műhelye. Isten iránti hálaadással emlékezünk meg az eseményről és röviden áttekintjük, miről is folyt a szó.

Baktalórántháza, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közepe, ha földrajzilag nem is, de erre a néhány napra feltétlenül a magyar

protestáns keresztyéndemokrácia otthonává lett. Ide gyűltek a Protestáns Műhely tagjai és szimpatizánsai, valamint a megye kereszténydemokrata vezetői, hogy közös ügyeinkről véleményt cseréljünk, megerősödjünk a testvéri közösségben, és újult, szolgálatra kész erővel térjünk haza. Soprontól Debrecenig mozdultak meg a Protestáns Műhely tagjai, és jöttek el, hogy ennek az értékes közösségnek részesei lehessenek. A rendezvény főszervezője Botos Attila, a KDNP

PM régióigazgatója, a helyi PM szervezet elnöke, önkormányzati főtanácsos volt.

Péntek délután áhítattal kezdődött a találkozó, Istennek ajánlva a konferenciát. Az áhítatot követően a Protestáns Műhelynek oly kedves teremtésvédelemhez kapcsolódóan egy dokumentumfilm vetítésre került sor a baktalórántházi gimnázium kollégiumában, amely a Bakonybélben immár negyedik alkalommal megrendezett teremtésünnepet mutatta be, a jelenlévő szervező, Dr. Békefy Lajos narrációjával.

Szombaton került sor a konferenciára a városi Dégenfeld Művelődési Központban, ahol több mint száz hallgató gyűlt össze. A Kárpátaljai Egyházkerület „himnuszával”, a Mindig velem Uram, mindig velem kezdetű református énekkel emelték magasba szíveiket a résztvevők. Egyik házigazdaként elsőként

szólalt fel Nagy Lajos, Baktalórántháza polgármestere, a KDNP PM tagja, aki jó szívvvel köszöntette a konferenciát városában. Zán Fábian Sándor kárpátaljai püspök a kezdő énekre is utalva felidézte a határon túli magyaroknak a legnehezebb időben is kitartó és megtartó hitét. Köszöntötte a konferenciát és felszólalt még Dr. Kovács Kálmán, baktalórántházi református lelkipásztor; Nagy Béla, a Kárpátaljai Egyházkerült főgondnoka; Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közgyűlés elnöke; Kovács Sándor országgyűlési képviselő; Dr. Kiss Béla és Fülöp István, a Járási Hivatal hivatalvezetői. A római katolikus és a göröskatolikus egyház részéről Juhász Imre, esperes-helyettes, Újfehértó plébánosa és Miló Miklós, nyugalmazott göröskatolikus esperes szólalt fel, és hozta el közösségeik testvéri üdvözlését.

Dr. Takács Péter történész, az MTA doktora Protestánsok és katolikusok egymás ellen és egymásért folytatott küzdelme a magyar történelemben címmel

tartott előadást, míg Dr. Békefy Lajos a keresztyéndemokrata helytállás 21. századi szerepéről és jelentőségéről beszélt, felidézve a múlt nagy alakjainak vonatkozó tanítását is. Dr. Fintor Gábor, a Tokaji Fesztiváلكatlan ügyvezetője a nagyszabású, és immár világsztárokkal is büszkélkedő rendezvényt mutatta be a résztvevőknek. A konferencia zárszavában a Protestáns Műhely elnökhelyettese fogalmazott meg néhány gondolatot, amely a mögöttünk hagyott időszak történéseit látva fundamentumként kell, hogy gyökeret verjen a keresztyén közösségben. Az evangéliumi szó fontosságára hívta fel a figyelmet, a kimondott szavak hitelére, valamint az ima fontosságára, amelyek reményei szerint a jövőben is a PM vezérlő gondolatai lesznek.

Szombat délután került sor a Protestáns Műhely közgyűlésére a Dégenfeld-kastély gyönyörű dísztermében. A közgyűlés felszólalásaiból és az elfogadott dokumentumból is határozott erővel süt a vágy, hogy a PM megkeresse és megtalálja az

identitását, szerepét a mai keresztyéndemokrata közélet palettáján. Az elnökhelyettes irányt mutató felszólalásában az alábbi területeken való fejlődést hangsúlyozta: az identitás megtalálása; belső szervezeti megerősödés; releváns szakpolitikák kidolgozása, véleményezése együttműködésben a Kereszténydemokrata Néppárttal; és végül kapcsolatok felépítése hazai és külföldi egyházakkal, keresztyéndemokrata és civil szervezetekkel. Ez utóbbihoz azonnal csatlakozott is a közgyűlésen részt vevő Bakk István, aki a Bakk Endre Kanonok Alapítvány együttműködését ajánlotta fel a Protestáns Műhely számára.

A közgyűlés és a szombati nap zárásaként 3 almafát ültettek el a résztvevők városban, szemük előtt tartva Luther gondolatát: Ha tudnám, hogy holnap elpusztul a világ, ma még ültetnék egy almafát. Az irreális optimizmus helyett ezzel az evangéliumi józansággal és hittel zárta a Protestáns Műhely szombati konferenciáját és közgyűlését.

Az esti áhítat után a Protestáns Műhely stratégiai gondolkodásának jeleként

szabadon beszélgettek a résztvevők a keresztyéndemokrácia aktualitásairól, tendenciáiról, lehetőségeiről.

Építő javaslatok, előreivó gondolatok és hasznos tanácsok gyűltek össze, azzal a reménnyel, hogy ezekből formálódik a jövő műhelye. A közgyűlés és az esti beszélgetés az elindítója számtalan olyan tervnek, amelyek majd a novemberben megrendezett közgyűlésen ölthetnek határozati formát.

A vasárnapi reggelit követően a Protestáns Műhely tagjai a résztvettek a református istentiszteleten, ahol Dr. Békefy Lajos nagytiszteletű úr prédikált a gyülekezet vendégszerető közösségében, majd Dr. Kovács Kálmán lelkipásztor kalauzolásával megtekintették a felújítás alatt álló templomot.

-P-

Protestáns válaszok a 21. század kihívásaira - interjú

Idén folytatta rendezvénysorozatát, ismeretterjesztő képzését a Protestáns Akadémia – Páty, amely a Petrecz Sándor Alapítvány egyik közéleti programja. Ez évi szemesztere a 21. században Európa, a nemzet és a keresztyén egyház előtt álló kihívásokat elemezte, tekintette át. Az alapítvány ügyvezetőjét, Dr. Badacsonyi Zoltánt kérdeztük.

Mi a Protestáns Akadémia - Páty célja és az alapvető koncepciója?

A Protestáns Akadémia - Páty a Petrecz Sándor Alapítvány egyik legfontosabb programja. Páty történelmének nagyobb részében hagyományosan református település volt, és ez az örökség az, amit úgy éreztük, nem hagyhatunk elsikkadni. Szerettünk volna nagyobb szerepet adni a falu életében a református identitásból fakadó közéletiségnek. Akadémiánk tavaszi és őszi szemesztert tart, havonta egy alkalommal rendezünk előadást. Ebben az évben az egy személy által tartott előadás helyett ősszel áttértünk a többszereplős alkalmakra, kerekasztal-beszélgetésekre, egymást kiegészítő és egymásra

reflektáló előadásokra. Úgy gondoljuk, hogy ilyen módon nagyobb tér nyílik a többszemponú megközelítés számára.

Akkor ez hagyományörzés és Páty múltjáról szól vagy esetleg ennél több?

Mindenképpen több, hiszen egyrészt nem a múltról kívánunk szólni, hanem éppen hogy a jövőt igyekszünk építeni. Másrészt messze nemcsak Pátyról szól, hiszen az üldözött keresztyének helyzete a világban, a teremtésvédelem aktualitása, az ökumené fontossága, vagy éppen a fiatalok és az egyház kapcsolata globális kihívások, amelyekre mind globális, mind lokális válaszokat kell találnunk.

Ebben az évben mi volt a fő kérdés, és ezt hogyan sikerült bemutatni?

2019. fő témája ez volt: A 21. század kihívásai. Olyan kihívásokat igyekeztünk áttekintetni, amelyek egyházunk, nemzetünk előtt tornyosulnak a 21. század első harmadában. Nyilván nem tudtunk mindenre sort keríteni, de beszéltünk az üldözött keresztyének helyzetéről a világban, az ökumenikus párbeszéd fontosságáról a keresztyén felekezetek között, a teremtett világ védelmének feladatairól. Nem kerültük meg a fiatalok kérdését sem, akiknek az egyházban való megtelepedésük a jövő egyik kulcskérdése. Foglalkoztunk a technikai fejlődés legfontosabb etikai kérdéseivel. Szerettük volna ezeket úgy bemutatni, hogy bár fenyegetésként jelentkeznek sokszor, és jó okkal tartunk tőlük, valójában kihívásokként kell őket értelmeznünk, és hittel, erővel nekifogni a feldolgozásuknak, megoldásuknak. Én bízom

abban, hogy a jelenlévők érzékelték ezt a törekvésünket és sok kérdésben sikerült felnyitni szemeket, ösztönözni a cselekvésre, vagy egyszerűen csak tájékoztatni.

Kik voltak az idei év előadói?

Ahogy korábban említettem az a célunk, hogy egy adott kérdést minél több oldalról világítsunk meg és mutassunk be. Meggyőződésem, hogy csak így nyerhetünk valós képet. Ahogyan a térbeli pontos látáshoz is két szemre van szükség, úgy a megismeréshez is kell a több szempontú megközelítés. Erre törekedve hívunk meg olyan személyeket, akik az egyház, a teológia, a szakmai, tudományos oldal, és a kormányzati-döntéshozatali szféra nézőpontját tudják bemutatni.

Ebben az évben előadónk volt Azbej Tristan államtitkár, Huszár Pál református főgondnok, Szűcs Boglárka környezeti nevelő, Illés Boglárka helyettes államtitkár, Szabó Eszter ifjúsági

irodavezető-helyettes,
Rácz-Schliszka Gábor, REFISZ
elnök, Schanda Tamás
államtitkár, miniszterhelyettes,
Tomka János és Bögel György
egyetemi tanárok, Bándi Gyula
professzor, Loksa Gábor
környezetvédelmi mérnök,
Szalai László Pál lelkipásztor.
Mélyen megtisztelő, hogy ilyen
sokan fogadták a
meghívásunkat és tartottak
előadást az Akadémián.

Mik a tervek a jövő évre?

Mindenképpen szeretnénk
folytatni az Akadémia alkalmait.
Ha a jövőbe nézünk, egy
népfőiskola jellegű,
ismeretterjesztő
rendezvénysorozat, intézmény
rajzolódik ki előttünk. Ez a
hosszú távú cél, amelynek még
nagyon az elején vagyunk. A
2019. évi alkalmainkról
tervezünk egy kis kötetet kiadni,
amely a témákhoz kapcsolódóan
rendszerzi az előadásokat, de
azokat ki is egészíti, az adott
kérdéshez kapcsolódó egyéb
írásokkal, tanulmányokkal,
cikkekkel. Reméljük, hogy ehhez
találunk pénzügyi forrást, és

akkor a jövő év első negyedében
az olvasók elé kerülhet, s így
azok is megismerhetik az
elhangozottakat, akik nem tudtak
személyesen jelen lenni. A
Petrecz Sándor Alapítvány
természetesen egyéb projekteket
is folytat, a 2020-as évben
szeretnénk még inkább
megmutatni magunkat,
országos rendezvényeket
tervezünk. De a szellemiségünk
jottányit sem változik,
keresztyén és magyar,
ismeretterjesztő
rendezvényekkel várjuk az
érdeklődőket.

-P-

Szalay László Pál
református lelkész,
az Ökogyülekezeti Tanács tagja

Alapismeretek a keresztyén környezet szemlélet elméletéhez és gyakorlatához

Kétségek között

Nem hálás feladat olyan témát felvállalni, ami körül sok kérdőjel halmozódott fel. Könnyen szerezhet újabb rosszallókat egy következő hullámverés, illetve sőt hinthet azok sebeibe, akik egyénként is kritikával fogadták az ökoteológia, ökogyülekezetek hazai megjelenését. Azonban nagy lehetőséget is tartogat egy írás, egy tanulmányfüzet a figyelemfelkeltés, a helyzetértékelés és a tisztázás területén. Lehet, hogy alapvetően negatívak az előfeltevéseink, a megérzéseink és a következtetéseink a zöld, az öko, a természet és az egyház szavak kombinációira.

Persze megértem, hogy a kert alapvetően a bukás színhelyeként rögzült az emlékezetünkben. Az Éden elveszett, csak a sóvárgás és a keserűség maradt utána. A legerősebb tapasztalat pedig a jelenig érő büntetésünk: *„legyen a föld átkozott miattad, fáradsággal élj belőle egész életedben! Tövist és*

bogáncsot hajt neked, és a mező növényét eszed. Arcod verejtékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földre, mert abból vétettél.” (I Móz 3: 17-19)

Ha mégis túl tudjuk tenni magunkat a bukáson, annak következményeivel, akkor is ott motoszkál bennünk a gyanú. Nem az okozta Izrael népének a vesztét, amikor a természettel oly szoros, vallási jellegű kapcsolatot ápoló népekkel keveredett? Gedeonról azt olvassuk a Bírak könyvében, hogy Isten a nép szabadítására hívja el. Ennek az első lépése, hogy a lelki, a démonikus kötelékeket kell felszámolnia. Helyére Isten tiszteletét és imádatát kell állítania. *„Rombold le apád Baal-oltárát és a mellette lévő szent fát vágd ki! Azután építs oltárt Istenednek, az Úrnak, ennek az erődnek a tetején, a kőrakásból.” (Bír 6:25-26)*

Az emberi gyengeség szintén a természet gondolköréhez kapcsolódhat. Jézus kedvenc

tartózkodási helye volt a Gecsemáné kert. A védett együttlét, a feltöltődés, a megerősödés lehetőségével egyenértékű bázis. Az olajfának szimbolikus jelentése: béke, biztonság, jólét és boldogság. Jézusnak viszont úgy kell tusakodni, lelkiharcot vívnia, hogy közben a tanítványait elnyomta az álom. Eddig Jézus és tanítványai diadalmasan lépték át a falvak, városok, házak, zsinagógák küszöbét. Jézus a templom pénzváltói és kufárai között rendet tesz, a dühük által vezetett tömeg között, akik egy szikláról letaszítani készültek, átmegy, az emberi nyomorúságokra, bűnökre, testi-lelki nyavalyákra meggyőzően válaszol. Itt azonban azt éli át, amit az Újszövetség az agonia szóval ír le. A tanítványok Jézus lelki terhének a holdudvarába sem tudnak belépni. Az álom is egyfajta menekülés a számukra, ami az ébrenlétben, az elfogásakor már egyértelműen mutatkozik meg: „*Ekkor mindannyian elhagyták őt és elfutottak.*” (Mk 14:50) Az olajfák kertje az a hely, amit menekülve vagy rabként hagy el a Mester és az őt követők. A döntő ütközet előtt megremeg a kéz, megremeg a lélek. Képzletbeli prések feszülnek, hogy az emberi és az isteni tényezők mire jutnak egymással.

Bárhogy közelítsünk a természeti világhoz, bármily előfeltevésekkel is bírjunk, nincs kiiktató gomb, feloldó

funkció. Lehet, azt gondoljuk, hogy minden másodperccel a természettől távolodunk és egy mesterséges világot készítenek a számunkra. David Gelernter, a Yale professzora a jövőt úgy látja, mint amiben jelentősen megváltoznak az arányok. Amíg korábban a formára fektettük a hangsúlyt, az elkövetkezőkben a tartalom kap majd kiemelt figyelmet. Mindez nem is akárhol fog végbemenni, hanem egy upgradelt, felturbózott interneten, amit egyszerűen csak „nyalábnak” becéz. Az élet jelentős területei, mint munkahely, iskola, kereskedelem, kutatás, szórakozás teljes egészében felkerül a virtuális térbe. A gigantikus város, a metropoliszok metropolisza nem a fizikai térben, hanem a hálózatok uralta, cyber világban épül majd fel.¹

Gabriel Marcel (1889-1973) francia filozófus szerint a technika korszakának eljövételével valami nagyon fontos, a létezés alapvetése lassacskán a homályba csúszik. Az emberek egyre kevésbé lesznek képesek felvenni a kapcsolatot a misztérium világával. A földi viszontagságokra, zavarodottságra, tanácstalanságra és félelmekre a cyber világ elfedő, helyettesítő palástját borítják, ahelyett hogy az

¹ Gelertner, David: A nyaláb megcsapolása, in: A következő 50 év, 219-229. p.

imádság vagy a kontempláció felülről való vezetésébe ajánlanák életüket. Mintha azzal, hogy a technikára igent mondunk, az életre, az új élet vállalására nemmel felelnénk. A technika az élet, a természet felé tornyosul, sőt ha alkalmat adunk rá, akkor átveszi a helyét.²

A teremtett világ tűnhet ellenségesnek, akivel birkózni, küzdeni kell folyamatosan. Olykor igaznak érezhetjük, hogy változatosságával, csodáival, mélységeivel elkápráztat, lenyűgöz bennünket, és tisztánlátásunk kerül veszélybe. Többet képzelünk felépítettségéről, kapcsolódásairól, összefüggéseiről, mint amit elmondani kész (Gaia hipotézis). Vádolhatjuk akár azzal is, hogy szenttelen, minden érzelmet nélkülöz, amikor nekünk a szívünk hasad meg. A korszak hangján szólva le is kicsinyelhetjük, mondván előbb-utóbb szintetizáljuk, előállítjuk, inplantáljuk, pótoljuk és kiváltjuk.

Egy alapvető igehely

Pedig keresztyén, bibliás alapállásunk egészen más felfogást, világlátást kíván meg tőlünk. Pál a Római levélben egyértelműen beszél a természet és az ember állapotáról és jövőjéről: „Hiszen tudjuk, hogy az

egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajúdik mind ez ideig. ...mi magunk is sóhajtozunk magunkban, várva a fiúságra, testünk megváltására.” (Róm 8:22-23) Együtt vagyunk a bajban, és együtt élhetjük át a fellélegzés idejét, a kairos anapszüksiszt. A teremtés rendjében a pihenés, felfrissülés, felüdülés mind ott vannak. Ez azonban nem csak a munka terhe alól való feloldozást, nem csak a járomból való kifogást, vagy az Alkotó és alkotásai értelmes vizsgálatára alkalmas időt jelenti. Mert „amikor az emberek többé már nem Isten képmását tükrözik, akkor az egész teremtett világ szenved. Visszaélünk a teremtett világgal, vagy bálványozzuk azt. Elidegenedünk a Teremtőnktől, felebarátunktól és mindentől, amit Isten alkotott.”³ Az igazi fellélegzés egy korszakhatár, amikor a bűnöktől való szabadulás elérkezik az ember személyes életében, sőt az egész emberiség számára. A nyögések, sóhajok és vajúdás ekkor szakadhatnak bent, mint egy lélegzet. „De csak az áhítatos elmélkedésben születhetnek meg és gyűlhetnek össze a szeretet és alázatosság azon erői, amelyekkel a technikába zárt szakember vak és elvakító göggjét hosszútávon

² Marcel, Gabriel: Technika és bűn, in: A későújkor józansága II., 67-76. p.

³ A világunk Istené - időszerű hitvallás - XVI. 16-17. p.

*ellensúlyozni képesek.*⁴

Harsányi Pál Ottó ferences rendi erkölcteológus fel is teszi a kérdést, hogy található-e valamiféle párhuzamot az ember megváltása és a természet helyreállítása között? A Római levél bizonyos részleteiből a kozmosz megváltását hallhatjuk ki. Isten a teremtményei iránti túlradó szeretetét mutatja be, hogy Fia által osztozik biológiai, fizikális létünkben. S a halál kötelékeiből nem csupán lelki szabadulást, feltámadást hirdet, hanem az egész személyiségre kiterjedt. „A húsvéti misztérium, Jézus testi feltámadása a reménységünk alapja, hogy Istennek természetfölötti terve, célja van a Teremtés egésze számára”⁵

Bolyki János teológus professzor egyértelműen arra a következtetésre jut, a Róm 8: 18-30-at vizsgálva, hogy az embertől Isten a természet iránti szimpátia kimutatását várja. Mivel együtt ad hangot a szenvedésének a természet, az ember és a Lélek, összeforrottságunkhoz, egybeszerkesztettségünkhöz nem férhet kétség. A Lélek szerepe itt leginkább az, hogy az elmondott vagy a hiányzó imákat helyesbítse és pótolja. Az embereknek a környezetért való közbenjárása,

⁴ Marcel, Gabriel: Technika és bűn, in: A későújkor józansága II., 80 p.

⁵ Harsányi Pál Ottó: Új ég, új föld felé? - Ökoteológiai vázlat, 72-74. p.

terheltségének csökkentése alapvető feladat. A legerősebb üzenete - ebben az összefüggésben - ennek az igének, hogy mi vár az emberre és a természetre egyaránt az Isten által készített jövőben: „...a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szabadságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára.” (21. v.) Isten leplezetlen fényessége majd beborítja mindazt és mindazokat, akik Isten kiválasztásában részesülnek, akik örökös társak. A szenvedést, a sóhajokat végül az Isten dicsőségében való részesedés veszi át. Ebben a reménységben bizakodni és vele számolni, egy szélesebb perspektívát nyújt a környezetünk állapotához való viszonyunkban.⁶

Richard Bauckham úgy véli, hogy környezetvédelmi felszólításként, mantraként idézgetjük a Róm 8:19-23-at, s közben nem ismerjük és elemezzük elég mélyen. Szerinte az ószövetségi összefüggésekkel együttesen érthetjük meg igazán Pál szavainak szándékát (Ézs 24:1-9, Jer 4:23-25, Hós 4.3, Zof 1: 2-3). Eredetileg úgy adták vissza a fordítók a sóhajtozás kifejezést, mintha egy vajúdo nő fájdalomról lenne szó. Viszont a prófétákkal összevetve, sokkal inkább

⁶ Bolyki János: Teremtésvédelem - Ökológiai krízisünk teológiai megközelítése, 153-157. p.

mondhatnánk azt, hogy a természet gyászol, vagy az az értelmezés is érvényes lehet, hogy Isten ítéletének megtapasztalása mindez. Joelnél az összes teremtmény gyászol és Istenhez könyörög: a föld, a háziállatok, a vadállatok, a földművelők, az emberek és maga a próféta is. (Joel 1:10-12, 17-20) ⁷

Pál, amikor a hiábavalóságról beszél, ott lehet benne a jeremiási áthallás is. Az a szó, amit az eredeti szövegben olvasunk, a „mataios” ürességet jelent, ami a „mataioun” igével kapcsolódva „*valamit semmivé tenni*” jelentést hordoz. Akár azzal a többlettel, hogy visszazuhanunk a teremtés előtti állapotba, a „*tohu vabohu*„-ba, a pusztaságba és ürességbe (Jer 4: 23-26).⁸

Ellen Davis meg van győződve arról, hogy a világ bibliai szemléletében a morális, fizikális és spirituális rend áthatják egymást, szemben a mai felfogással, ahol mindezek elválasztható kategóriák. A bibliai igazságoknak a jelen kríziseire való alkalmazása az Isten által lefektetett rendet hozza vissza a mindennapjainkba. Nagyon nehéz elfogadni, hogy tetteinknek messze ható következményei vannak a környezetünkben, és itt félelmetesen megtapasztalható az, hogy Isten

⁷ Bauckham, Richard: *The Bible and Ecology*, 96-98. p.

⁸ I.m. 97. p.

sokak megmeneküléséért még visszatartja a bűneink miatti büntetés kiteljesedését.⁹ „*mert azokban a napokban olyan nyomorúság lesz, amilyen az Isten által teremtett világ kezdete óta egészen mostanáig nem volt, és nem is lesz; és ha az Úr nem rövidítené meg azokat a napokat, nem menekülne meg egyetlen egy halandó sem; a választottakért megrövidítette azokat a napokat.*” (Mk 13:19-20) „Istennél létezik egy titokzatos kegyelmi szűrő, sorompó vagy háló, amelyen sok gonosz, hibás tett következményei fennakadnak, nem hullanak vissza elkövetőjükre. Úgy megszoktuk ezt a láthatatlan kegyelmi hálót, hogy természetesnek fogadjuk el, pedig nem az.”¹⁰ Pálnál a gonosz problémájára, a Róm 8:19-23-ban adott válasz nagyrészt eszkatológiai jellegű. A szenvedő teremtésnek a vágyakozása Isten újjáteremtő aktusában beteljesül. Aminek eredményeként az Úr dicsősége felt, ránc és homály nélkül tükröződik majd vissza az új égen és földön.

Előzmények a nagyvilágban és itthon

Mennyire mutatkozik meg mindezeknek a bibliai igazságoknak az érvényessége és hatása korunk egyházában és társadalmában? Heinz Zahrnt szerint ez annak

⁹ I.m. 100-101. p.

¹⁰ Dér Katalin: *A Jelenések könyve*, 45. p.

függvénye, hogy elégedettek vagyunk-e lelki aktivitásunkkal, illetve rutinból éljük-e meg a hitünket? Ebben a speciális helyzetben nem a „jó vagy rossz keresztyén vagyok” megállapítás visz közelebb a válaszhoz. Sokkal inkább ott kell keresgélni, hogy amit csinálunk, keresztyénség vagy egyház címszó alatt, az mennyire illeszkedik az evangéliumi mértékhez. Nem csak leöntsem kegyes sziruppal és a magam vágyaihoz, igényeihez igazítsam az egyház különböző misszió ágait. *„Ahol a kereszténység Istenről az Istenért beszél, nem eltekintve azonban az embertől, de Isten emberrel és tegyük hozzá, hogy az egész teremtett világgal (szerző) való szándékának figyelembe vételével, csak ott járul hozzá a kor szellemi erőháztartásához és őrzi meg történelmi létjogosultságát.”*¹¹

Mindezek miatt fontos pontosítani, hogy a környezetvédelmi, ökológia gondolatok, milyen pozíciót foglalnak el a keresztyénségünkben, egyházunk életében. Ezért javasolja Győri István teológiai professzor, hogy fogalmazzunk meg egy rövid misszói nyilatkozatot. Szerinte ez így hangozhatna:

„Az Ökogyülekezeti Mozgalom azokat a gyülekezetek fogja

¹¹ Zahrnt, Heinz: Mire jó a kereszténység?, 232-235. p.

össze, akik különösen is figyelnek arra, hogy a világot Isten teremtette. A teremtett világ szépségéből a teremtő Isten jobban megismerhető, ebből kifolyólag felelősséget hordoznak a teremtett világ megőrzéséért és védelméért. Nem egy új hitbeli irányzat vagy felekezet vagyunk, mert magukat a református egyház részének tekintjük. Magunkénak valljuk a reformáció hitbeli örökségét, és alapigazságait, hogy az ember üdvössége egyedül Jézus Krisztus által, egyedül a benne való hit által és Isten kegyelméből lehetséges. Mindezért az életünk értelme, hogy egyedül Isten dicsőségére éljünk, ahogy ezt Kálvin János különösen hangsúlyozta. Fontos számunkra a Heidelbergi Káté, atyáink hitvallása, azon belül is a 26. kérdés és felelet, amely a teremtő Istenről és az ő gondviseléséről szól. A keresztyén etika fontos részének tartjuk a

teremtett világ
megőrzését. Erre
szeretnénk nevelni a
gyermeket is, ezért
támogatjuk különösen az
egyházi iskolákban az
erdei iskolát, mint a
környezettudatos
nevelés bevált és jó
lehetőségét.”¹²

Jelenleg a Magyar Református Egyházon belül egy felkért testület munkálkodik 2012 óta a gyülekezetek környezettudatossá tételén. Az Ökogyülekezeti Tanács 9 aktív taggal, egy programvezetővel és egy koordinátorral működik. Az Ökogyülekezeti Mozgalom azokból a közösségekből szerveződik, amelyek a Tanács által javasolt kritériumrendszernek eleget tesznek. 2016 tavaszán 19 a mozgalomba regisztrált gyülekezetről adhatunk számot. Mielőtt részletesen megismernénk az ökogyülekezetek munkáját, szóljunk az előzményekről.

Az egyházak belső meggyőződés és külső ösztönzés hatására kezdtek foglalkozni a környezetszennyezés, természetvédelem problematikájával. 1960-ban az Egyesült Államokban

¹² Győri István: A telkibányai református ökogyülekezet hitéleti és turisztikai lehetőségei, 2. p. (kézirat)

már a National Council of Church párbeszédet kezdeményezett *Hít, Ember, Természet* elnevezéssel. John Cobb 1972-ben egy teológiai felhívást adott közzé „*Már túl késő?*” címmel. 1986-ban, a WWF 25. évfordulóján, sikerült egy asztalhoz ültetni az öt világvallás képviselőit Olaszországban. A keresztyén nyilatkozat a 148. zsoltárral kezdődik, és többek között kimondja, hogy az ökológiai katasztrófák oka a technika korlátlan felhasználása az azonnali meggazdagodás érdekében, a népek közötti békés kapcsolatok semmibevétele, a korlátlan városiasodás és a jelen szerepének túlértékelése a jövő rovására. 1989-ben Bazelben tartották az Európai Ökumenikus Találkozót. A zárónyilatkozatban helyet kapott, hogy a keresztyén egyházak nem háríthatják el, hogy felemeljék a szavukat az ökológiai válsággal kapcsolatban.

Szűkebbre véve a zoomot, és hazánkra koncentrálva adhatunk számot a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rendről, akik 1991-től minden év június 5-én megtartják a teremtés ünnepét. Széchezy Béla apát így foglalta össze a Rend hitvallását: „*A Niceai hitvallásban valljuk, hogy Jézus Krisztus „által lett minden”, benne a világ fenntartójára ismerhetünk. Mindezért hálát adva részt veszünk a környezet megőrzésében, modern*

vagy célszerű eljárásokkal műveljük és őrizzük „globális kertünket”. Ha a számtalan környezeti kárra tekintünk, amelyet az ember idézett elő, akkor láthatjuk, hogy az Úrtól kapott bölcsességre és erőre van szükségünk a tőle kapott küldetésünk betöltésére... Végül pedig azzal a reménységgel élünk, hogy Urunk újjáteremt mindent.”

Bolyki János „Teremtésvédelem” - Ökológiai krízisünk teológiai megközelítése elnevezéssel adta közre 1999-ban munkáját a Kálvin Kiadónál. A 2000. évben a Debreceni Református Hittudományi Egyetem gondozásában két ökoteológiai munka látott napvilágot. Az Egyetem Szociáletikai Intézete A keresztyén hit és az ökológiai válság c. adta ki a teológia professzorai és két végzős diák tanulmányát a témában. 2004-ben a Védjegyet jelentetett meg fontos dokumentumokat Felelőségünk a teremtett világért címen. A keresztyén és zsidó felekezetek olyan történelmi deklarációkat adtak közre magyar nyelven, amelyek az ökológiai kérdésekben mutatnak zsinórmértéket. Az Evangélikus Egyház 2008-ban írt ki pályázatot a környezetvédelem témakörben. Majd ezt követően a beérkezett pályamunkákból egy impozáns könyv született, aminek A teremtés ünnepe lett a címe.

2009-ben a Ma & Holnap Magazin harmadik negyedéves száma Vallás és fenntarthatóság melléklettel jelent meg. 2012 nyarán a Sárospatakon ülésező Coetus Theologorum éves tanácskozása fő témájaként az ökotelológiát jelölte meg. A Zöldellő Egyház interjúkötet 2013-ben került a könyvesboltok polcára, amelyben nyolc magyarországi vallási vezető nyilatkozik a közösségük ökológiai szerepvállalásáról. 2015-ben Ferenc pápa egy egész enciklikát szentelt a környezettudatos lelkiség kibontására, amit Assisi Szent Ferenc imájával kezd: „Áldott légy Uram,..”. 2016-ban a Református Presbiteri Szövetség adott közre egy nagyszerű alapvetést, ami szintén a teremtett világ értékeinek, szépségeinek értő megőrzésére tanítja tagjait.

Fókuszban az Ökogyülekezeti Mozgalom

Ez a rövid és egyáltalán nem hiánytalan áttekintés is azt mutatja, hogy a különböző felekezetek, világi mozgalmak, a vallási vezetőktől kezdve a laikusokig széles körben foglalkoznak a teremtésvédelem, az egyház zöldítésének életprogramként tekintett kérdésével. A Magyarországi Református Egyház a skót testvérek segítségével, az Eco-congregation Scotland mintáját alapul véve alkotta meg cselekvési tervét. 2012-ben lett először

meghirdetve az ökögyülekezeti díj és cím, amikre keresztyén közösségek pályázhattak. A következő elvárásoknak kell megfelelniük azoknak az intézményeknek, szervezeteknek, gyülekezeteknek, akik ökögyülekezetté kívánnak válni:

- Évente kétszer szabadtéri istentiszteletet tartanak.
- Minden évben megünneplik a Teremtés hetét.
- Rendszeresen imádkoznak a teremtett világ megőrzéséért.
- Közreadnak imádságokat, áhítatokat, beszámolókat, hogy ezzel is erősítsék a mozgalom tagjait és motiválják a becsatlakozni kívánókat.
- A hivatali munkában döntően újrapiírt használnak.
- A rendezvényeken kiiktatják az eldobható, még több szemetet generáló poharakat, étkezészeteket.
- A szeretetvendégségen a helyben megtermelt ételeket, italokat részesítik előnyben.
- Bekapcsolódnak az egyházak által meghirdetett teremtésvédelmi programok egyikébe. Ez lehet az

Egyháztáji, a Luther Market vagy a Gyümölcsfák a papkertbe kezdeményezés.

- A közösség egy saját programot dolgoz ki, amit a helyi lehetőségekhez és kihívásokhoz igazít. Ezt a lehető legnagyobb körben, minél több embert elérve valósítja meg.

Az Ökögyülekezeti Tanács elsődlegesen nem egy ellenőrző szerv, hanem egy tanácsadó testület. Ezt szem előtt tartva létrejöttét követően, minden évben országos konferenciát szervez. A találkozók bemutatkozási lehetőséget biztosítanak a környezetvédelem/teremtésvédelem iránt elkötelezett szervezeteknek, közösségeknek. A jógyakorlatok felkutatása és ismertetése, a mozgalomba történő becsatornázása fontos szempont a szervezőknek. Nemzetközi és hazai szakemberek előadásai képezik azt a szellemi muníciót, amiből a hétköznapiokban inspirációt és erőt nyerhet a hallgatóság. A konferenciákat kiállítások, vetítések, performanszok, műhelybeszélgetések kísérik. Az elmúlt időszakban a következő elnevezésű konferenciák zajlottak: Az ég hajlata (2012), Mesterséges életünk (2013), Mértékletesség - Mennyi mindenre nincs szükségem (2014), Egy

igazságosabb és fenntarthatóbb holnapért (2015), Egy házunk van (2016).

Az Ökogyülekezeti Tanács az elméleti munka mellett igyekszik gyakorlati ötletekkel, tippekkel, felhívásokkal is ösztönözni a gyülekezetek környezettudatos szemléletének erősödését. Ilyen kezdeményezés volt a „Nézzétek az ég madarait!” c. pályázat. A gyülekezetek elindulását kívánta serkenteni a fotópályázat. A végcél az volt, hogy készüljenek szebbnél szebb képek a téli tájban táplálkozó madarokról. Ahhoz viszont, hogy a közösségek versenybe szállhassanak, közösen kellett megtervezni és elkészíteni a madáretetőket. A kiírást és az értékelést a Magyar Madártani Egyesülettel együtt végezte a Tanács.

Az Ökogyülekezeti Mozgalomba bekapcsolódó gyülekezeteknek az első és legfontosabb, amit meg lehet és kell tenniük, az állapotfelmérés. Erre kiváló példával szolgál a skót partnerszervezet első modulja, ami 13 pontban veszi sorba az egyház különböző területeit a teremtésvédelem szemszögéből. 1. Jó ötletek összegyűjtése. 2. Az istentiszteleti liturgia átgondolása. 3. Teológiai megalapozás. 4. Gyerekmunkába történő beépítés. 5. Ifjúsági körben történő népszerűsítés. 6. Minden korosztályt érintő tanító alkalmak szervezése. 7.

A gyülekezet épületeinek energiahatékonysági vizsgálata. 8. Az egyházközség szükségleteinek környezettudatos optimalizálása (tisztítószer, ételek, italok, irodaszerek stb.). 9. A templom környezetének, természeti értékeinek számbavétele. 10. A hívek személyes életvitelének ökotudatos tételé. 11. A nyilvánosság és az információk hozzáférhetőségének megteremtése. 12. Nemzetközi kitekintés. 13. A közösség ökológiai lábnyomának mérséklése.

Magyarországon a Budai, a Hajdúnánási, a Tata-Tóvárosi, Telkibányai Református és a Soproni Evangélikus Gyülekezetek már ezeknek az elveknek a figyelembevételével szervezik életüket. Ők azok az Ökogyülekezeti Mozgalomban, akik nem csak önkéntes vállalást tettek a fenntartható közösség újrászervezésére, hanem komoly 3-6 éves programot is megvalósítottak. Ezzel kivívták az Ökogyülekezeti Díjat, ami épületeiken kerámiaplakett formában is hirdeti a teremtett világ védelmét. A skót testvérek kiselejtezett padokat használnak fel arra, hogy a stafétabotot, amelyre a mozgalom címerét és az elismerés dátumát gravírozták, átadhassák. A skót ökogyülekezetek 10. születésnapját Bridge of Allanben ünnepelték. A résztvevő gyülekezetek ajándékként

egy-egy facsemetével térhettek haza. Az élet fenntartása, elplántálása, megújítása közösségeink feladata. Jézus a véget nem érő élet fájához hív bennünket, de addig is

behatárolt környezetünket az Ő dicsőségére gondozzuk.

Irodalom:

A későújkor józansága II. Göncöl Kiadó, Bp. 2004.

A következő 50 év, Vince Kiadó, 2003. Bp.

A világunk Istené - időszerű hitvallás, Sárospataki Keresztyén Filozófiai Intézet, 2001.

Bauckham, Richard: The Bible and Ecology, Baylor University Press, London, 2010.

Bolyki János: Teremtésvédelem - Ökológiai krízisünk teológiai megközelítése, Kálvin Kiadó, Bp. 1999.

Dér Katalin: A Jelenések könyve, Kairos Kiadó, Bp. 2014.

Győri István: A telkibányai református ökogyülekezet hitéleti és turisztikai lehetőségei, Sárospatak, 2016. (kézirat)

Harsányi Pál Ottó: Új ég, új föld felé? - Ökoteológiai vázlat, Róma, 1995.

Zahrnt, Heinz: Mire jó a kereszténység? Luther Kiadó, Bp. 2002.

Keresztyéndemokrácia: egyensúly és mérték –

Szárszó öröksége

A Reformátusok Szárszói Konferenciájának idén a Keresztyéndemokrácia?! volt a címe. Ahogyan maga a cím is utal rá a téma nemegyszer okoz felvont szemöldököket, rosszallást vagy éppen a Végre! eufórikus feljajdulását. Ha józanul kívánunk foglalkozni a kérdéssel az első megállapításunk legyen az, hogy valóban, itt volt az ideje, hogy e feszítő kérdésre egyházi körben is keressük a választ. Ez a kérdés pedig nem egyszerűen a keresztyéndemokrácia, mint a politikai ideológiák egy szűk szelete, hanem ennél jóval több: van-e keresnivalója hívő embernek a közélet terepén?

E kérdés kibontására a legtökéletesebb hely Balatonszárszó, hiszen Szárszó öröksége a református értelmiség párbeszéde, amelyből sosem pusztán elemző szavak, de a hazai közéletnek bátor és okos alakítása is fakadt. A szervezők az idej alkalmon arra keresték a választ,

hogy összeegyeztethetőek-e a modern világgal a demokratikus és keresztyén értékek, mit tehet egy keresztyén, demokrata politikus, hogy az általa fontosnak tartott értékek továbbra is a közélet részét képezzék, vagyis végső soron azt, hogy merre haladjon tovább az ország?

A konferencián összegyűlt egyházi, politikai és értelmiségi kör egyértelmű választ adott erre a kérdésre. A keresztyén ember közösségi, közélettel szüregszerűen foglalkozó ember, és ez nem választható, hanem hitéből következő, tehát szükségképpen dolog. Steinbach József, dunántúli püspök egyenesen így fogalmazott: „*A demokrácia teológiai értelemben csak keresztyén lehet*”

Habár itt még ragaszkodunk a teológiai nézőponthoz, a későbbiek során ebből a körből kilépve egy szélesebb horizonton is feltűnik az a meggyőződés, hogy demokráciáról, vagy az azzal

feltétlenül összetartozó szabadságról kizárólag keresztyén értelemben lehet beszélni. Csak a keresztyén ember szabad, és csak ebből a szabadságból fakadhat a népakaratban megtestesülő közjó.

Kövér László, az Országgyűlés elnökének rövid definíciója, hogy a keresztyéndemokrácia egyensúly és mérték. Aligha lehetne ennél velősebben megragadni a lényegét. Az egyensúly, amely megóv a jobbra-balra dülöngélés átkától, és a mérték, amelyet tartva minden szűkkeblűségtől, irracionális félelemtől, szélsőséges gondolatoktól mentek lehetünk. Ha a keresztyéndemokrata politikus őrzi a krisztusi egyensúlyt és a bibliai mértéket, akkor beszélhetünk hitelességről.

Miből fakad hát szemérmességünk vagy mondhatnánk szégyenünk, amikor arról esik szó, szabad-e egyáltalán politizálnia egy keresztyén embernek?

Az egyházi berkekben a mai napig él a szemérmes távolságtartás a politikától, ami Kövér László szerint a múltban gyökerező rossz berögződés. A házelnök felhívta a figyelmet arra is, hogy, a liberálisok

egyik jellemzője, hogy a vallást is szeretnék magánüggé degradálni és száműzni a nyilvánosságból. De hogyan is lehetne kizárólag magánügy az, ami teljes emberi természetünket áthatja, és amely az élet minden területén való cselekvésünket irányítja? Az Országgyűlés elnöke szerint „*Fel kell oldanunk a gátlásokat, melyek túlzottan visszahúzódnak a keresztyéneket. Nem kell hitünket másra erőltetni, de tudnunk kell, hogy tudásunk több mint azoké, akik nem részesei e közösségnek. Ezt a nagyobb tudást szeretnénk követendővé tenni.*”

Hol vannak ugyanakkor azok a természetes határok, amelyeket mindezidáig felnagyítottan értelmeztünk, de teljes letörésük a hívők közéleti szerepvállalásának helytelen értelmezéséhez vezetne?

Az egyház és állam szétválasztása minden modern demokrácia sajátja, bár fel kell idéznünk, hogy nem mindenhol volt ennek azonos a motivációja¹. Franciaország a jakobinus forradalom szekularizált

¹ Birkás Antal: *Állam és egyház kapcsolata az Európai Unió országaiban: modellek, alternatívák (Finnország)* (in: Békefy Lajos-Birkás Antal: *Reformációi anziksz*, 49. oldal)

eszményképét úgy kívánta megvalósítani, hogy a nagyhatalmú katolikus egyháznak ne legyen módja befolyást gyakorolni az államra. Ezzel szemben az Egyesület Államok hasonló elve mögött azt a törekvést találjuk, hogy az állam, amelyet általában szükséges rossznak tekintettek, még véletlenül se szólhasson bele az egyház ügyeibe. Talán érezzük az látszatában és eredményében ugyanazon princípium mögött rejlő szándékok erős különbözőségét.

Steinbach püspök úr hívta fel a figyelmet arra a manapság sokszor elhanyagolt nyilvánvalóságra, hogy *„Más a siker és más az áldás, jól jegyezzük meg! A siker lehet rövid ideig ragyogó, látványos, de elmúlik, egy idő után senki sem beszél róla. Ezzel szemben az áldás csendes, nem biztos, hogy látványos, ellenben örökkévaló érték. Mutassa meg áldását rajtunk, szolgálatunkon, fogyatékos szolgálatunkat teljesítse ki, tapasztaljuk meg a csodát, hogy munkánk nem hiábavaló az Úrban!”* Ha tehát a politikába lépő keresztyén szándéka szerint sikerre törekszik, nem pedig arra, hogy

munkája révén áldás legyen ő maga is sokaknak, akkor valóban olyan feszültségbe botlunk, amely a kiüresedett szólamok farizeusságába torkollik.

Szabó István püspök megemlítette, hogy az egyház és a politikum párbeszédét nem egyszer nehezíti, hogy a konzervatív pártok és a keresztyén egyházak természetes szövetségesként tekinthetnek egymásra értékazonosságuk okán, ám ez nem feltétlenül szimpatikus az egyház tagjai számára. Hozzátette: a kommunizmus idején kondicionált reflexek továbbélése a túlféltésből fakadó öncenzúra, melyet *„a mi generációnk is tovább örökített a fiatalabb nemzedékeknek”*.

Az egyház nem különböztethet tagjai közti pártállástól függően, az evangélium hirdetése, mint fő feladata, mindenki felé kötelessége. Az értékek felvállalása és kimondása ugyancsak kötelessége. Jó lenne, ha elérnénk azt a kedvező helyzetet, hogy az egyházak a bibliai értékek mentén választhatnak maguknak partnert, akár a politika világából is, nem pedig szükségszerűen valamely

oldal szegődik melléjük. A politikai azonban nincs abban a helyzetben, hogy az egyházakat partnerül válassza, pontosabban abban a helyzetben, hogy az egyházak partnerségéről véleményt formáljon. Az együttműködésről természetesen dönthet pozitívan vagy negatívan, de ez soha nem jelentheti azt, hogy bármely egyház ügyeibe jogosult lenne beavatkozni.

A szárszói református konferencia ugyan a közélet számtalan aspektusát vizsgálta, a művészetektől, a médián keresztül a fiatalok helyzetéig, mégis kijelenthető, hogy legszűkebb látóterében a politikai részvétel állt. Ha pedig arról beszélünk, hogy keresztyénség és politika, akkor nem kerülhetjük meg azt az alapvető és idővel mindenkiben felmerülő kérdést, hogy vajon a bibliai értékek, a keresztyén elvek társadalmi képviselőjére és meghonosítására a politikai eszköztár a legalkalmasabb-e? Ez a kérdés nyilvánvalóan előttünk áll, és a rá adandó válasz bizonyára kihat a hívő keresztyének politikai szerepvállalására. Most itt egyetlen gondolatot fűzünk csak ehhez: egy

politikus számára mindig a politikai eszközök állnak rendelkezésre, mint ahogy egy művésznak a művészet eszköztára nyújt lehetőséget. Miután pedig mindenkinek ott kell cselekednie, ahová állítatott egyetlen keresztyén politikustól sem vitathatjuk el a jogot, hogy azzal küzdjön, ami a számára rendelkezésre áll.

Hogyan értékeljük mindezek után a Magyarországi Református Egyház azon törekvését, hogy láthatóan módot kíván adni a párbeszédre ebben a nem kevés figyelemre számot tartó témában? Elmondható, hogy olyan útra lépett, amelyen már régóta haladni kellene, és útralépése nem volt jelentéktelen. Ha ez a konferencia az első lépése volt annak a folyamatnak, amelynek eredményeképpen a hagyományos református közéletiség ismét erőt kaphat, akkor történelminek kell neveznünk a 2019. évi Szárszói Reformátusok Konferenciáját.

-P-

***Mert úgy szerette Isten a világot,
hogy egyszülött Fiát adta, hogy
aki hisz őbenne, el ne vesszen,
hanem örök élete legyen.***

János 3,16

***Isten rejtélyei sokkal
megnyugtatóbbak, mint az
ember megoldásai.***

(Gilbert Keith Chesterton)

Kizárólag elektronikus
formában megjelenő kiadvány

Kiadja a Petrecz Sándor
Alapítvány

Kapcsolat:

petreczalapitvany@gmail.com